

УДК 796.011:930.24

FILIP SANBRA KAHANE (1838-1915) – BIOGRAFICZNA ANALIZA ŻYCIA I DZIAŁALNOŚCI W TOWARZYSTWIE GIMNASTYCZNYM «SOKÓŁ» W ŁAŃCUCIE

Małgorzata Urszula KASZOWSKA

*Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej
im. Iwana Boberskiego, Lwów, Ukraina*

Towarzystwo Gimnastyczne «Sokół» było organizacją, która nie tylko propagowała kulturę fizyczną, ale także angażowała się w działalność oświatową, kulturalną i wychowawczą o wyraźnym kontekście patriotycznym. Organizowano odczyty, wykłady i kursy, propagując wiedzę historyczną, naukową i literacką. Członkowie TG Sokół aktywnie uczestniczyli w uroczystościach narodowych, defiladach i obchodach rocznicowych, manifestując swój związek z krajem i dążenie do odzyskania niepodległości. Ewolucja wychowania fizycznego na ziemiach łańcuckich dokonywała się dzięki wytrwałemu zaangażowaniu świadomych intelektualistów, pedagogów oraz aktywistów społecznych dążących do umacniania wartości i postaw patriotycznych.

Cel. Celem niniejszej pracy jest rzetelne i kompleksowe przedstawienie biografii współzałożyciela i wieloletniego prezesa Filipa Sanbra Kahane, opis jego działalności oraz roli, jaką odegrał w powstaniu

i rozwoju Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Łańcucie, wzbogacając tym samym wiedzę na temat tej organizacji w regionie.

Metody. Zastosowano metodę analizy piśmiennictwa celem ustalenia, jak często i w jakim kontekście występuje podejmowane zagadnienie w literaturze przedmiotu regionu łańcuckiego. Przeprowadzono wywiad z potomkami Filipa Kahane, dokonano analizy fotografii, czasopism, notat, korespondencji, aktów notarialnych oraz pisanych protokołów z walnych zgromadzeń łańcuckiego Sokola, które stanowią jedyny wiarygodny zbiór informacji na temat działalności towarzystwa.

Wyniki. Rodzina Kahanych w XIX wieku sprowadziła się do Galicji, do Sanoka z miasta Ratzersdorf w dzisiejszej południowej Austrii. Związane to było z cesarskim planem zasiedlania ziem polskich osadnikami, którzy mieli obejmować stanowiska administracyjne [1, s. 28]. W ramach takiej akcji przybył do Sanoka młody lekarz, pochodzący z rodziny żydowskiej, wraz z żoną Różą i dwójką dzieci. Syn Ignacego, Filip, urodził się 1838 roku w Ratzersdorf. W domu rodzinnym otrzymał rzetelne wychowanie patriotyczne w duchu umiłowania polskości i tradycji walki narodowowyzwoleńczej. Należał do ludności żydowskiej mocno zasymlowanej, posiadającej świeckie wykształcenie. Po ukończeniu szkół w Przemyślu i we Lwowie powrócił do Sanoka, gdzie podjął pracę jako urzędnik miejski w miejscowym Magistracie. Na wieść o wybuchu Powstania Styczniowego porzucił pracę i wraz z dwoma braćmi, starszym Maurycym i młodszym Leonem, zasilił w szeregi powstańcze [2, s.26]. W lutym 1863 roku wstąpił do oddziałów żuawów śmierci. Franciszka Rochebrune'a Walczył pod Miechowem, a po klęsce schronił się chwilowo w Tarnowie, skąd ponownie zaciągnął się do żuawów, by walczyć pod dowództwem M. Langiewicza. W bitwie pod Grochowiskami, jak sam Kahane wspomina: *kula kartaczowa zgruchotała mi prawą rękę (...), która zwisała bezwładnie za mną dotykając ziemi. Uczułem wtenczas ból srogi, zobaczyłem strugę krwi (...). Wstałem i poszedłem między walczących, co mi po życiu, kiedy już bić się nie byłem zdolny!* [3, s. 160–166]. Ewakuowany do Tarnowa musiał poddać się amputacji. Po 3 miesięcznym pobycie w szpitalu i miesięcznym odpoczynku w domu rodzinnym, ponownie zgłosił się pod sztandary narodowe. Wziął udział w wyprawie na Poryck. Aresztowany przez Austriaków osadzony został w więzieniu w Sokalu, a po ucieczce zdradzony przez jednego ze współpracowników władz austriackich osadzony został w dawnym klasztorze Karmelitów we

*Fot. Filip Sanbra Kahane (1838–1915),
Współzałożyciel i wieloletni Prezes Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Łańcucie,
z prywatnych zbiorów Małgorzaty Kaszowskiej*

Lwowie. Po upadku powstania ukończył Akademię Rolniczą w Dublanach, ożenił się z córką powstańca z Litwy Aliną Drozdowską i osiadł w Łańcucie, gdzie otrzymał posadę urzędnika Ordynacji Łańcuckiej [4, s.414]. Filip Sanbra Kahane brał czynny udział w życiu społeczno-kulturalnym i narodowym lokalnej społeczności. W 1886 roku wybrany prezesem Towarzystwa Kasynowego. Pod koniec 1890 roku członek komitetu założycielskiego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Łańcucie i jego pierwszy wiceprezes [5, s.40]. Od 1897 roku Prezes tutejszego gniazda i główny orędownik przekazania przez hrabiego Potockiego gruntów pod budowę gmachu Sokola wraz zapleczem sportowym [6, s.8]. Mimo ułomności był bardzo aktywny, stał na czele delegacji łańcuckiego gniazda odwiedzających Pragę, Kraków i Lwów.

Wnioski. W społeczeństwie współczesnym, które często jest skoncentrowane na aspektach materialnych i mało uwagi poświęca wartościom duchowym, istotne jest przedstawianie przykładów osób, których imiona na zawsze pozostaną zapisane na kartach historii. Takie przykłady mogą stanowić inspirację i przypominać nam o wartościach, które są ważne dla rozwoju jednostki i społeczeństwa jako całości. Filip Sanbra Kahane był wyjątkowym autorytetem dla pokolenia młodych łańcuckich Sokółów, będących zaczynem odrodzenia narodowego państwa polskiego. Dzięki inwencji, pracowitości i ugruntowanej pozycji w społeczeństwie przyczynił się do rozwoju łańcuckiej organizacji sokolej, a tym samym do rozwoju kultury fizycznej w rejonie.

Słowa kluczowe: TG Sokół, Łańcut, Filip Sanbra Kahane, prezes, wychowanie fizyczne, patriotyzm.

Piśmiennictwo

1. Historia Rodziny – wydanie albumowe, archiwum prywatne Magdaleny Karwasz, 2020, s. 28
2. Biografia Filipa Sanbra Kahane, Łańcucki Biuletyn Miejski, 2005, nr 24, s. 26
3. W czterdziestą rocznicę powstania styczniowego 1863–1903, Wspomnienia Filipa Sanbra Kahane Dzieje Żuawa, Nakładem Komitetu Wydawniczego, Lwów 1903, s. 160–166
4. Kopaliński S., Polski Słownik Biograficzny, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Instytut Historii, Wrocław-Warszawa-Kraków, 1964–1965, T. XI, s. 414
5. Przewodnik Gimnastyczny Sokół, Lwów 1891, nr 5, s. 40
6. Przewodnik Gimnastyczny Sokół, Lwów 1897, nr 1, s. 8